

ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГРУПОВОЇ РОБОТИ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ ПРИ КРИЗОВИХ СТАНАХ

Назар М.М.

Метою дослідження виступає розкриття особливостей впливу психологічної групової роботи через мережу Інтернет на учасників такої роботи при кризових станах. Основним методом дослідження є теоретичний аналіз найбільш сучасних наукових джерел з відповідної тематики. Вплив дистанційної психологічної групової роботи через мережу Інтернет має свою специфіку. В результаті дослідження робиться висновок, що мережа Інтернет несе в собі величезний психолого-педагогічний потенціал, а психологічні інтернет-тренінги мають суттєві перспективи у своєму розвитку та подальшому застосуванні.

Целью исследования выступает раскрытие особенностей влияния психологической групповой работы через сеть Интернет на участников такой работы при кризисных состояниях. Основным методом исследования является теоретический анализ наиболее современных научных источников по соответствующей тематике. Влияние дистанционной психологической групповой работы через сеть Интернет имеет свою специфику. В результате исследования делается вывод, что сеть Интернет несёт в себе огромный психолого-педагогический потенциал, а психологические интернет-тренинги имеют существенные перспективы в своём развитии и последующем использовании.

The goal of research is to open influence's features of psychological group work through Internet on the participants of such work at the crisis states. The basic method of research is a theoretical analysis of the most modern scientific sources of the proper subject. An influence of distance psychological group work in Internet has

it's own specific. As a result of research drawn conclusion the Internet carries enormous psychological and pedagogical potential in itself, and psychological Internet trainings have substantial prospects in their development and subsequent application.

Ключові слова: інтернет-тренінги, групова робота, мережа Інтернет.

Ключевые слова: интернет-тренинги, групповая работа, сеть Интернет.

Keywords: internet trainings, group work, Internet.

Значимість мережі Інтернет як суттєвого чиннику психологічного впливу на діяльність і стан багатьох мільйонів людей по всьому світу вже не підлягає сумніву. Використання сучасних інформаційних і мультимедійних технологій, перш за все інфокомунікативних потенціалів мережі Інтернет, з можливостями швидко, легко і економічно відправляти та одержувати величезні масиви різних даних, відкриває нові та практично безмежні горизонти в області як психологічної роботи, так і навчання та освіти. Перед психологією та системою освіти виникло принципово нове глобальне питання: підготовка мільйонів людей до життя і діяльності в нових умовах інформаційного суспільства, в якому домінуючу роль відіграє мережа Інтернет [16]. Використання електронних мереж і комп'ютерних гаджетів для оптимізації психологічного стану, професіоналізації та всебічного розвитку особистості набуває і в нашій країні особливого значення також. [19] [18]

За думкою деяких дослідників, знання можливостей комп'ютерної техніки, мережі Інтернет і методик їхнього використання на сучасному етапі є «дошкою і крейдою» для багатьох психологів і педагогів, зокрема ведучих тренінгових програм [25]. Важливим є і чинник здійснення певного психологічного впливу на людину (яка може перебувати у кризовому стані) з боку використання комп'ютерної техніки у діяльності. [24]

Дослідження відповідної наукової проблеми дає можливість, по-перше, ґрунтовніше і повніше розробити поняття групової психологічної роботи, що здійснюється через мережу Інтернет, по-друге – теоретично дослідити психологічну специфіку психопрофілактичних, психотерапевтичних і навчальних можливостей мережі Інтернет, по-третє – глибше розкрити поняття психологічного впливу дистанційного групового навчання (в інтернет-тренінгах) на її користувачів.

Практичне значення дослідження полягає у розкритті науково обґрунтованих можливостей використання психологічної групової роботи, що здійснюється у мережі Інтернет, і психологічних особливостей впливу цієї роботи (в нашому випадку – навчання) на користувачів мережі Інтернет для досягнення певних практичних психолого-педагогічних результатів, зокрема з підвищення ефективності, гнучкості та психологічної безпеки відповідної групової роботи.

Аналізуючи останні дослідження і публікації, присвячені проблемі особливостей впливу психологічної групової роботи через мережу Інтернет на учасників такої роботи, зокрема при кризових станах, у контексті більш загальної проблеми психології дистанційної психологічної роботи і навчання, потрібно відзначити, що їх недостатньо.

Навчання через мережу Інтернет може бути визначено як процес передачі та засвоєння знань, умінь, навичок діяльності, що здійснюється з допомогою можливостей мережі Інтернет. [8] [27] [13]

В деяких сучасних публікаціях, зокрема у Є.М. Мінькової, при аналізі можливостей використання нових інформаційних технологій (НІТ), зокрема мережі Інтернет, у навчанні, звертається увага на важливість загального розгляду специфіки НІТ та акцентується увага на тому, що об'єктивною передумовою для використання НІТ у психолого-педагогічній області є інформаційна суть процесу навчання, в якій особливе місце належить інформаційному обміну різного виду між вчителем і тими, хто вчаться. Використання НІТ в учбово-педагогічному процесі представляє якісно новий

етап в теорії та практиці психології навчання і педагогіки. Прагнення прогресивних педагогів задовольнити зростаючі потреби суспільства в освіті шляхом використання можливостей НІТ викликає до життя і нові форми навчання. [20] [6]

На думку дослідників, учбовий процес на базі комп'ютерних телекомунікацій та мережі Інтернет обов'язково передбачає диференціацію та індивідуалізацію навчання. Люди, які навчаються, через свої психофізіологічні особливості володіють різними здібностями, задатками, тому для засвоєння учбового матеріалу різним людям, які вчаться, потрібна різна кількість часу, різна кількість вправ різного ступеню складності, щоб досягти певних результатів. [20] [21] [10]

Важливим аспектом доцільності включення телекомунікаційних технологій в учбовий процес є те, що учні дістають можливість здійснювати між собою опосередковане міжособистісне спілкування, передаючи один одному повідомлення у вигляді тексту, звуку і зображення, забезпечуючи тим самим стійку мотивацію пізнавальної діяльності. Сучасні комп'ютерні телекомунікаційні мережі (глобальним різновидом такої мережі є Інтернет) також надають своїм користувачам можливість використовувати мережеві бази даних та інформаційно-пошукові системи, бібліотечні каталоги і найбільш потужні за обсягом пам'яті файл-сервери, що здатні сприяти здійсненню навчання на якісно іншому, вищому і більш ефективному рівні. [20] [28]

О.С. Числова і Г.М. Татарчук присвячують своє дослідження [26], зокрема, проблемі інтерактивного навчання у контексті навчання через мережу Інтернет. Вони відзначають, що інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, суть якої полягає в такій організації учбового процесу, при якій практично всі учні виявляються залученими у процес пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Інтерактивне навчання частково вирішує ще одну істотну задачу: йдеться про релаксацію, зняття нервового навантаження,

перемикання уваги, зміну форм діяльності тощо. Це є особливо актуальним при кризових станах. [26]

Л.Н. Жиліна, О.В. Кононова та інші дослідники відзначають, що в нинішніх умовах можна прогнозувати зростання привабливості дистанційних, зокрема та особливо групових форм навчання, що дозволяють, з одного боку, не переривати свою професійну діяльність, а з іншого – надають можливість отримання якісної освіти, що найбільш наближена до очної форми навчання. Відповідні технології, в основному, пов'язані з можливостями мережі Інтернет в обміні інформації та комунікації. [7] [2] [23]

Різні автори (Л.М. Жиліна, О.В. Кононова, В.В. Кузнєцов) вважають, що майбутнє навчання носитиме, в основному, евристичний характер і в повному обсязі проявить (і вже проявляє) себе в дистанційній освіті, перш за все через мережу Інтернет. Евристичне навчання (що є особливо актуальним у психологічних інтернет-тренінгах) – це тип навчання учнів самостійному пошуку і придбанню знань, умінь, способів діяльності (замість звичної в традиційній освіті «передачі знань»), заснований на попередньому придбанні інформації для подальших роздумів, міркувань і висновків. На відміну від традиційного процесу навчання, навчання з використанням освітнього середовища (дистанційне, віддалене або очне) має на увазі активнішу діяльність із сторони того, хто навчається. Людина, яка навчається та є учасником психологічної групової роботи, виявляється організатором свого навчання та психологічних змін. [7] [17]

Є.І. Ісаєв, О.Я. Фрідланд та інші дослідники відзначають, що сучасні психолого-педагогічні інновації, активне використання мережі Інтернет у навчальних, психопрофілактичних і психотерапевтичних цілях переносять акцент з вдосконалення педагогічного арсеналу на виявлення психологічних резервів учасників процесу. При такому підході особливої ролі набувають завдання самопізнання, самоосвіти та саморозвитку. [11] [5]

К.Г. Кречетников звертає увагу на інший важливий аспект проблеми, що розбирається – дію комп'ютерної техніки на психіку і організм людини. Так,

він зазначає, що небезпека застосування інформаційних технологій у навчанні полягає у неспівпадінні внутрішніх ритмів комп'ютера з основними біоритмами людини, що повинно бути враховано під час психологічної групової роботи при кризових станах. [14]

Можна відзначити наступні особливості психологічного впливу психологічної групової роботи та навчання через мережу Інтернет на своїх учасників: 1) прискорення процесу екстеріорізації задуму, його матеріалізації у вигляді схеми, таблиці, діаграми, анімації, відео кліпу тощо; 2) розвиток активної візуалізації, пов'язаної з роботою з двовимірною і особливо тривимірною графікою; 3) прискорення отримання результатів шаблонних перетворень ситуації; 4) розширення можливостей здійснення пошукових дій у всьому величезному інформаційному масиві всесвітньої мережі Інтернет; 5) інтенсифікація можливостей повернутися до проміжних етапів складної діяльності; 6) розвиток можливостей одночасного розгляду відразу декількох варіантів перетворення об'єкту. Такі особливості створюють умови для розвитку творчої особистості. [14] [1]

Також до цього списку слід додати підвищення самостійності процесу засвоєння знань, умінь, навичок [7] [17], розвиток самостійності мислення та відповідальності. [15] [22] [9]

Інші автори (Т.О. Воронова, І.О. Дельцова, Л.В. Кукліна тощо) відзначають наявність труднощів у розробці та проведенні різних форм дистанційного навчання та психологічної роботи на основі використання мережі Інтернет, формулюючи психолого-педагогічні умови використання мережі Інтернет у навчальних цілях: 1) достатній рівень комп'ютерної письменності викладача і студентів; 2) уміння представити зміст учбового курсу відповідно обраній формі заняття; 3) наявність відповідної матеріально-технічної бази; 4) моделювання освітнього середовища, що адекватно відображає зміст, представленого навчальними ресурсами мережі Інтернет з використанням мультимедійних засобів. Психологічний вплив інтернет-

тренінгів на своїх учасників при кризових станах значним чином залежить від грамотного врахування зазначених умов. [4] [29] [3]

В результаті теоретичного аналізу проблеми робиться висновок, що вплив дистанційної психологічної групової роботи через мережу Інтернет має свою специфіку, яка повинна враховуватися. Мережа Інтернет несе в собі величезний психолого-педагогічний потенціал, а психологічні інтернет-тренінги мають суттєві перспективи у своєму розвитку та подальшому застосуванні. Поза сумнівом, використання нових інформаційних технологій у груповому навчанні та психологічній роботі, що відноситься перш за все до контексту глобальної інформаційної мережі Інтернет, має значні перспективи, будучи одним із засобів, що перетворюють навчання на живий творчий процес. [20] [12]

Аргументованою є точка зору, за якою врахування психологічних особливостей групового навчання та психологічної роботи (інтернет-тренінгів), що здійснюються через мережу Інтернет, є актуальним і важливим психолого-педагогічним завданням, вирішення якого здатне підвищувати цілеспрямованість і послідовність відповідного навчального, психопрофілактичного, психотерапевтичного процесу, сприяти його психологічній безпеці та гнучкості, результативності в цілому.

Дослідження особливостей впливу психологічної групової роботи через мережу Інтернет на учасників такої роботи при кризових станах має бути продовжено. До перспективних напрямків подальших досліджень можна віднести, зокрема, виявлення особливостей психологічного впливу різних організаційних форм групової роботи та навчання через мережу Інтернет (екскурсій по сайтах www-серверів, інтернет-конференцій, вебінарів, використання чатів, проектних занять, дослідницьких занять тощо) на своїх учасників; розкриття вікових, гендерних, професійних тощо особливостей відповідного психологічного впливу; виявлення специфіки психологічного впливу інтернет-тренінгів на інтернет-залежних користувачів при кризових станах – у порівнянні з тими, у кого відсутня інтернет-залежність, тощо. [24]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антипина О.Н. Методика дистанционного обучения через Интернет и опыт ее применения на Экономическом факультете МГУ им. М.В.Ломоносова / О.Н. Антипина. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=169&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8. - М.: МГУ.
2. Архипова А.И. Информатизация образования в системе послевузовской педагогической подготовки / А.И. Архипова, А.А Иванова и др. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=231&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb. - Краснодар: Кубанский государственный университет.
3. Башмаков А.И. Новые цели, задачи и технологии образования XXI века / А.И. Башмаков, А.И. Владимиров А.И. и др. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/conf/conf_fulltext/new_aims.pdf.
4. Воронова Т.А. Педагогические условия применения Интернет-технологий в очном обучении / Т.А. Воронова, И.А. Дельцова, Л.В. Куклина. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=229&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb. - Иваново: Ивановский государственный университет.
5. Гладко М.А. Психологические аспекты компьютерного обучения / М.А. Гладко. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=2249&PHPSESSID=af8f55d8f66a2d708d22ed0c894f0bfa. - Минск, Белорусский государственный экономический университет.
6. Евстигнеева Ю.М. Место новых информационных технологий в жизни современного школьника / Ю.М. Евстигнеева, В.С. Собкин. – Режим

- доступу до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=58&PHPSESSID=5bc709800160e910b3b173fb2c664775 . - М.: Центр социологии образования РАО.
7. Жилина Л.Н. Интернет и почему вы должны создать свой дистанционный курс? / Л.Н. Жилина, О.В. Кононова. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=200&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8. - Владивосток, Владивостокский государственный университет экономики и сервиса.
 8. Иванов Д. Виртуализация общества / Д. Иванов. – Режим доступа до статті: <http://m16.medport.ru/USSR/chapters/society.htm>.
 9. Иванов А.М. Стратегия эффективной подготовки студентов к дистанционному обучению в New-York State University / А.М. Иванов. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=230&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb. - Великий Новгород: Новгородский государственный университет.
 10. Иванова Н.А. Обучение иностранному языку на базе современных инфокоммуникационных технологий / Н.А. Иванова. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=217&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8. – Воронеж: Московский государственный университет коммерции (Воронежский филиал).
 11. Исаев Е.И. Повышение эффективности обучения психологии за счет использования Интернет-технологий / Е.И. Исаев, А.Я. Фридланд. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=238&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8. - Тула: Тульский государственный педагогический университет.

12. Концевой М.П. Компьютерные технологии как фактор раскрытия художественной одаренности ребенка / М.П. Концевой. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=72&PHPSESSID=5bc709800160e910b3b173fb2c664775. - Брест: Брестский государственный университет.
13. Концевой М.П. Социальная перцепция в контексте информатизации гуманитарного образования / М.П. Концевой. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=2158&PHPSESSID=6d9c2518bb0ff6fea204cb82c8aa029a. - Брест: Брестский государственный университет.
14. Кречетников К.Г. Влияние информационных технологий на интеллектуальную деятельность обучающихся / К.Г. Кречетников. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=168&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb. – Владивосток: Тихоокеанский военно-морской институт.
15. Кречетников К.Г. Рекомендации по проектированию мотивационной и содержательной составляющих образовательной среды вуза на основе информационных технологий / К.Г. Кречетников. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=2362&PHPSESSID=af8f55d8f66a2d708d22ed0c894f0bfa. – Владивосток: Тихоокеанский военно-морской институт.
16. Кречетникова И.В. Информационная культура – основа успеха информатизации гуманитарного образования / И.В. Кречетникова. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=2360&PHPSESSID=6d9c2518bb0ff6fea204cb82c8aa029a. – Владивосток: Тихоокеанский военно-морской институт.

17. Кузнецов В.В. Технологии интернет-образования / В.В. Кузнецов. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=225&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb. – Тамбов: Тамбовский государственный университет.
18. Максименко С.Д. Психологічні проблеми модернізації освіти в Україні / С.Д. Максименко // Психолог. - 2005. - № 6.
19. Максименко С.Д. Треба рухатися далі / Максименко С.Д. // Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / за ред. С.Д.Максименка. - К., 2001. - Т. III. - Ч. 8.
20. Минькова Е.Н. Использование инфокоммуникационных технологий в обучении английскому языку при формировании коммуникативной компетенции студентов вузов / Е.Н. Минькова. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=220&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8. - Ставрополь: Ставропольский государственный университет.
21. Морозов И.Л. Hi-Tech как способ оптимизации преподавания гуманитарных наук в технических университетах / И.Л. Морозов. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=62&PHPSESSID=5bc709800160e910b3b173fb2c664775. - Московский энергетический институт (технический университет) (Волжский филиал).
22. Мунтян П. Влияние сети Интернет на развитие человека как психологическая проблема / Павел Мунтян. – Режим доступа до статті: http://www.library.by/portalus/modules/psychology/readme.php?subaction=showfull&id=1106588195&archive=&start_from=&ucat=15&category=15.
23. Павлов О.М. Проблемы и перспективы использования Интернета в дистанционном бизнес-обучении. Практический опыт / О.М. Павлов. –

Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=182&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8.

24. Смыслова О.В. Психологические последствия применения информационных технологий / О.В. Смыслова. – Режим доступа до статті: http://www.library.by/portalus/modules/psychology/readme.php?subaction=show_full&id=1106588574&archive=&start_from=&ucat=15&category=15. - М.: МГУ, 1998.
25. Черненко Н.Н. Неравномерность информатизации – закономерность или случайность? / Н.Н. Черненко. – Режим доступа: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=162&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb. - Владивосток: Тихоокеанский военно-морской институт.
26. Числова А.С. Использование Интернет-ресурсов в процессе преподавания английского языка / А.С. Числова, Г.М. Татарчук. – Режим доступа до статті: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=219&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8. - Ростов-на-Дону: Ростовский государственный университет.
27. Bissell J.S. Guide to the Internet for Educational Psychology / J.S. Bissell, J. Bissell. – Режим доступа до статті: http://www.amazon.com/Guide-Internet-Educational-Psychology-Bissell/dp/0697371581/sr=1-26/qid=1170252735/ref=sr_1_26/002-7584631-3852814?ie=UTF8&s=books.
28. Gackenbach J. Psychology and the Internet, Second Edition - Intrapersonal, Interpersonal, and Transpersonal Implications / J. Gackenbach. – Режим доступа до статті: http://www.amazon.com/Psychology-Internet-Second-Intrapersonal-Interpersonal/dp/0123694256/sr=1-2/qid=1170244098/ref=sr_1_2/002-7584631-3852814?ie=UTF8&s=books.

29. Wolfe C.R. Learning and Teaching on the World Wide Web (Educational Psychology) / C.R. Wolfe. – Режим доступу до статті: http://www.amazon.com/Learning-Teaching-World-Educational-Psychology/dp/0127618910/sr=1-25/qid=1170252735/ref=sr_1_25/002-7584631-3852814?ie=UTF8&s=books.